

Промените в Гражданския процесуален кодекс – по-бързо решаване на делата, но и повече отговорности за страните по тях

Георги Събев и Стефан Стефанов,
Адвокатско дружество Събев и съдружници

Приетите в началото на м. ноември промени в Гражданския процесуален кодекс (ГПК) вече поставят редица въпроси, както пред съдебната практика, така и пред всеки, който е страна по съдебно дело. Цел на настоящия и на следващите няколко материала в рубриката е тези въпроси да бъдат коментирани преди всичко в практически план - от гледище на самите страни в съдебния процес и това, което те трябва да знаят, за да защитят адекватно интересите си.

Една от основните идеи на последните промени в ГПК (обн. в Държавен вестник, бр. 105 от 8.11.2002г.) бе осигуряването на по-голяма бързина при разглеждането на делата. Тази идея бе реализирана главно чрез засилване на изискванията за процесуална дисциплина към страните по делото и към техните пълномощници.

На първо място, след промените в ГПК, страните по делото се призовават само за първото заседание не само от първоинстанционния (районен или окръжен) съд, но и от следващата инстанция (окръжен или апелативен съд). В случай, че първото призоваване е редовно, по правило страните следва сами да следят за датите на следващите заседания, без да очакват призовка. Като се има предвид, че третата инстанция (Върховният касационен съд) призовава страните чрез “Държавен вестник”, следенето на развитието на делото във всички инстанции се превръща в задача преди всичко на самите страни в процеса и на техните пълномощници. В случай, че те не проявяват необходимата активност, рискуват да изгубят делото, дори без да разберат, че по него се очаква решение.

Следващата линия, по която се разкрива засиленият принцип за дисциплина в процеса може да бъде видяна в туширането на хроничния за българското правораздаване синдром “болничен лист”. След промените в чл. 107, ал. 2 ГПК представянето на болничен лист само от ищеца или ответника или само от техните адвокати вече не е основание за отлагане на делото. В новата си редакция чл. 107, ал. 2 ГПК изисква не само страната, но и нейният пълномощник да не могат да се явят по делото поради неотстранимо препятствие. Т. е., на практика делото може да бъде отложено, само при едновременно внезапно заболяване, както на ищеца или ответника (съответно, на техните законни представители - в случай, че страните в процеса са юридическите лица), така и на техните адвокати по делото.

За съжаление, практиката твърде бързо намери начин да се справи с разглежданата промяна в ГПК, тъй като вече са известни случаи на отлагане на дела поради “внезапно” заболяване, както на страната по делото, така и на нейния адвокат. Т. е., чрез представяне не на един, а на два болнични листа.

Следваща съществена промяна бе внесена в материята на попълване на делата с доказателства. Нейното ядро е изискването страните в процеса да направят всичките си искания за събиране на доказателства още в първото съдебно

заседание (чл. 110, ал. 3 ГПК). В случай, че те пропуснат да сторят това, съответните доказателства могат да бъдат приети в следващо заседание, само ако страната е внесла допълнителна държавна такса в размер на 1/3 от таксата за завеждане на делото. Съществен момент е, че тази допълнителна такса следва да бъде внесена преди съдебното заседание, тъй като плащането ѝ е условие за допускане на съответното “закъсняло” доказателствено искане.

За съжаление, въпреки, че духът на разглежданата промяна в чл. 110, ал. 3 ГПК заслужава подкрепа, тя не бе домислена и в крайна сметка, поражда сериозен дисбаланс между целта за бързина на процеса и интересите на страните. Практическите проблеми са най-малко два.

На първо място, страната, която не е направила своевременно доказателствените си искания следва предварително да внесе държавна такса, без да може да бъде сигурна, че съответното доказателство ще бъде допуснато от съда. Т. е., налага се да плати, без да знае, дали ще получи нещо. Проблемът се задълбочава до абсурд при дела с голям материален интерес, тъй като при тях за допускането на съответното “закъсняло” доказателствено искане следва да бъде внесена и значителна по размер допълнителна държавна такса, без при това законът да фиксира максимален праг. Например, ако две компании се съдят за 6 млн. лева, допълнителната държавна такса ще бъде в размер на 80 000 лв. Без тя да бъде предварително внесена обаче, съответното доказателство няма да бъде допуснато, а това често ще доведе и до изгубване на делото.

Най-същественото в практически план е, че разгледаните промени в ГПК налагат нов подход при организирането на защитата на страните по съдебни дела. Адекватната защита на техните интереси все повече изисква привличането не на един адвокат, а на екип от взаимозаменяеми и високо квалифицирани юристи, всеки от които познава в достатъчна степен особеностите на съответния казус. Единствено при подобен подход страната в процеса може да разчита, че дори при внезапно заболяване на нейния адвокат, интересите ѝ ще бъдат професионално защитени. Същевременно, рисковете от понасяне на значителна по размер допълнителна държавна такса за допускане на “закъснели” доказателствени искания биха били значително по-малко, ако по делото работи екип от юристи, всеки от които анализира в детайли различните аспекти на делото и съответно, нуждата от своевременното му попълване с доказателства.